

RESULTATEN PER SOORT

Ook dit jaar hebben we van iedere soort weer de beschikking over twee verschillende indexen:

- De **presentie-index**. Deze staat voor het aantal onderzochte watertjes per telgebied waarin een soort aan- dan wel afwezig is.

- De **abundantie-index**. Deze index is representatief voor de aantalklassen (0, 1, 2, 3) waarin de soort in de verschillende watertjes is aangetroffen.

De index begint standaard in het eerste jaar van monitoring op honderd en de toe- of afname wordt dus relatief ten opzichte van het eerste jaar weergegeven. De door het CBS berekende trend wordt berekend over de laatste vijf jaar van monitoring. De beoordeling van deze trend wordt bij de soortbespreking in de tekst telkens tussen "aanhalingstekens" aangegeven. Op de kaartjes op bladzijde zeven is aangegeven waar de telgebieden van de verschillende soorten liggen.

vuursalamander

De vuursalamander wordt inmiddels in alle Nederlandse leefgebieden gevolgd. Meer hierover elders in deze Mededelingen (Zie bladzijde 12).

alpenwatersalamander

Met vijftig telgebieden is de alpenwatersalamander goed in het meetnet vertegenwoordigd. De telgebieden liggen verspreid over het gehele natuurlijke verspreidingsgebied van de soort, terwijl er ook nog een aantal (mogelijke) uitgezette populaties gevolgd worden. Daarmee hebben we een goed beeld van de populatie ontwikkeling van deze soort. De trend van de alpenwatersalamander ziet er redelijk stabiel uit maar laat toch een licht verontrustende achteruitgang zien. Vorig jaar gaf de presentie-index nog aan dat er sprake was van een "vermoedelijke afname", dit jaar is er al sprake van een "significante matige afname". De abundantie-index geeft echter een "min of meer stabiel" niveau aan. Kort gezegd houdt dit dus in dat de aantallen dieren per watertje grofweg gelijk blijven maar dat er toch minder wateren door deze soort bezet worden. Genoeg reden dus om deze opportunistische soort in de gaten te blijven houden.

kamsalamander

Ook de kamsalamander wordt inmiddels in alle uithoeken van zijn Nederlandse verspreidingsgebied gevolgd en is met 58 telgebieden goed in het meetnet vertegenwoordigd. Zowel de abundantie als de presentie-index van

deze soort laten een "min of meer stabiel" beeld zien. Nog geen reden tot ongerustheid over deze schitterende salamander.

vinpootsalamander

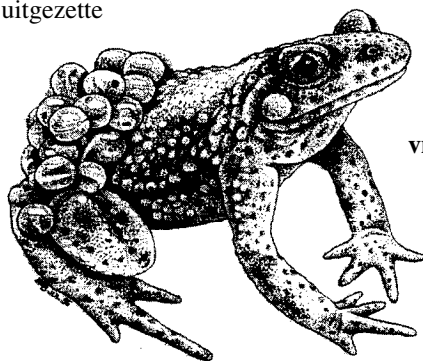
Met slechts veertien telgebieden is de vinpootsalamander nog wat magertjes vertegenwoordigd in het meetnet. Hoewel de telgebieden wel verspreid over het hele leefgebied van de soort liggen en ook in de verschillende habitats die de soort bevolkt, zouden we graag nog wat meer telgebieden van deze soort willen hebben, om zodoende wat hardere uitspraken te kunnen doen over zijn voor- of achteruitgang. De huidige trends laten een "min of meer stabiel" beeld zien. Dat de lokale trend van de vinpootsalamander kan afwijken van de landelijke trend, is te lezen in het artikel op bladzijde 11.

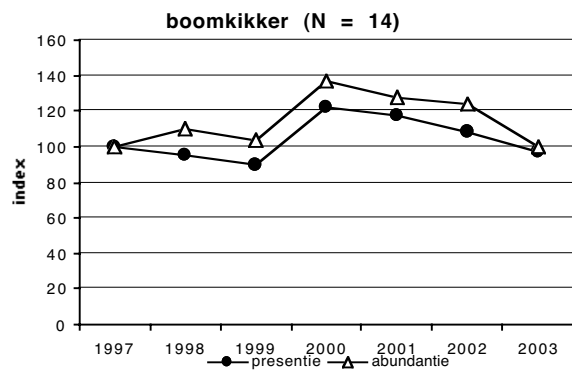
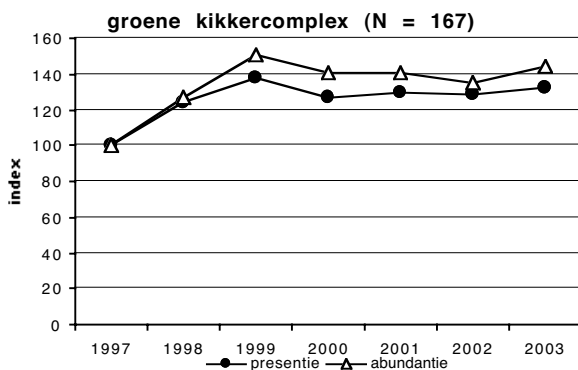
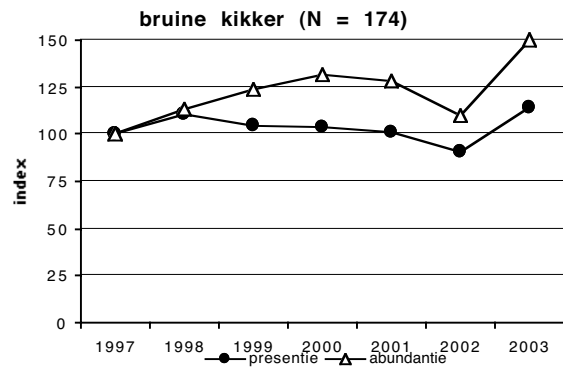
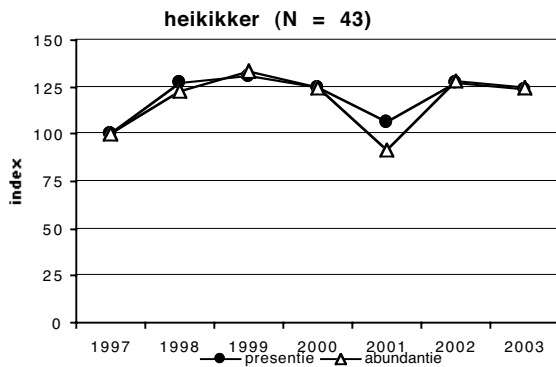
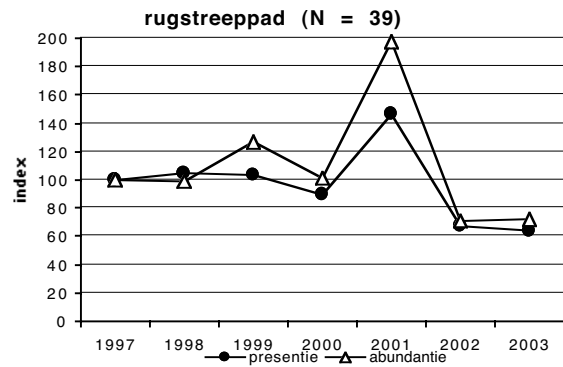
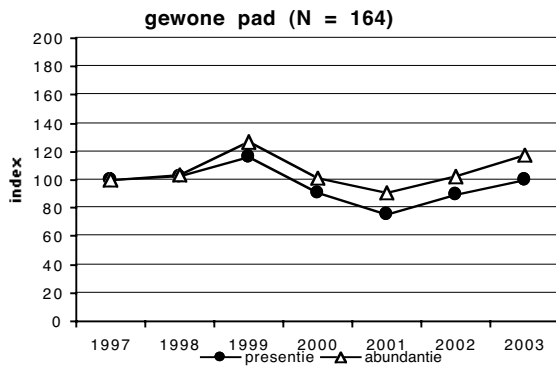
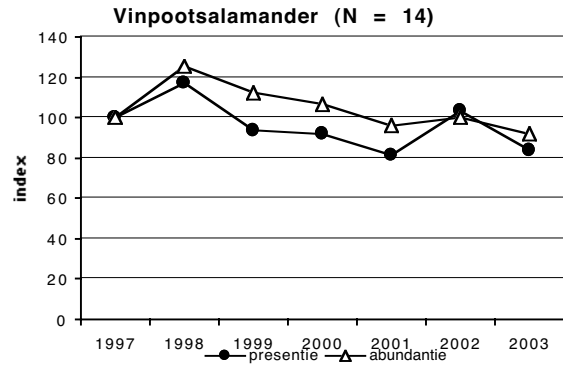
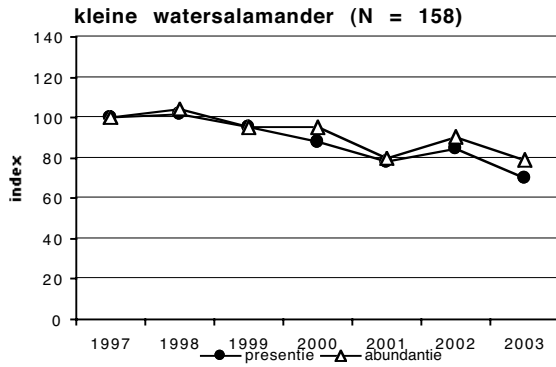
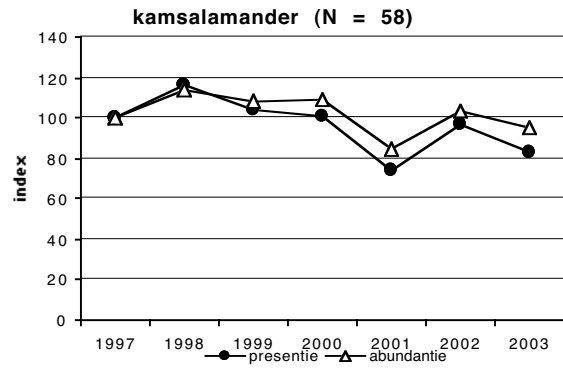
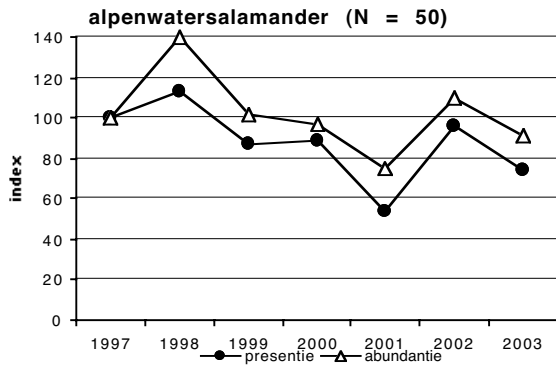
kleine watersalamander

Ondanks dat de kleine watersalamander één van de meest algemene soorten is van Nederland, laat de trendanalyse toch een lichte achteruitgang zien van het aantal waarnemingen sinds 1997. De abundantie-index vertoont een "geringe afname" terwijl de presentie-index een "matige afname" laat zien. De kleine watersalamander is, met 158 telgebieden, zodanig goed in het meetnet vertegenwoordigd, dat we er van uit kunnen gaan dat deze trend een juist beeld van de werkelijke situatie geeft. Dus, hoewel de achteruitgang van deze soort niet schrikbarend snel gaat, is het toch wel iets om rekening mee te houden.

vroedmeesterpad

Helaas zijn de veldgegevens van de vroedmeesterpad bij het ter perse gaan van deze Mededelingen nog niet volledig uitgewerkt, waardoor we nog geen betrouwbare trend kunnen laten zien. Deze houden jullie te goed voor het zomernummer van Mededelingen. Wel is al duidelijk dat de gegevens uit 2003 niet zo'n denderend beeld zullen geven over de stand van de vroedmeesterpad. Niet dat het zo slecht gaat met de soort, maar de weersomstandigheden van 2003 maakten het waarnemen van de dieren er niet eenvoudiger op. Ben Crombaghs van het 'Soortbeschermingsplan geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad' wist te melden dat door de warme en droge weersomstandigheden de mannetjes niet echt veel zin hadden om te roepen. *"Waarschijnlijk is het aantal locaties waar geroepen werd niet veel veranderd ten opzichte van vorige jaren (presentie), maar werden er wel minder dieren gehoord (abundantie). Veel van de voortplantingswateren*

vielen in de loop van de zomer droog. De overwinterende larven van 2002 hebben waarschijnlijk genoeg tijd gehad om te metamorfoser. Maar op veel locaties zal de voortplanting afgelopen jaar grotendeels mislukt zijn. Gelukkig kunnen vroedmeesterpadden vrij oud worden. Dus hopelijk wordt het komend seizoen weer wat natter en de voortplanting dus wat succesvoller."

geelbuikvuurpad

Ook voor de geelbuikvuurpad zijn de resultaten nog niet volledig uitgewerkt, zodat hier nog geen trends van voorhanden zijn. Wilbert Bosman van het 'Soortbeschermingsplan geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad' wist te melden dat het zeer hete en droge weer van de afgelopen zomer tot gevolg heeft gehad dat er maar heel weinig geelbuiken bij de wateren aanwezig waren. "Mogelijk is er zelfs sprake geweest van een nieuw fenomeen: overzomer. In alle gebieden lagen de aantallen (veel) lager dan in andere jaren. Dit zal zich waarschijnlijk ook in de populatieschattingen gaan uiten. Op grond hiervan is echter niet te concluderen dat de populaties achteruit zijn gegaan, de dieren zullen immers nog wel aanwezig zijn, ze waren alleen niet te vinden. Het voortplantingssucces was wel matig in de gebieden. Veel van de, meestal toch al ondiepe voortplantingswateren, waren drooggevallen."

knoflookpad

Van de knoflookpad hebben we nog slechts negen telgebieden in het Meetnet. Eigenlijk te weinig om betrouwbare conclusies te trekken over de voor of achteruitgang van de soort. Ook bij deze soort hadden de waarnemers last van de vreemde weersomstandigheden bij het vinden van roepende mannetjes. Wilbert Bosman van het 'Soortbeschermingsplan knoflookpad' hierover: "Ik heb de indruk dat 2003 een jaar was waarin op heel veel plaatsen slecht is geroepen door de knoflookpad. In april was het overdag vaak mooi weer maar koelde het 's nachts sterk af tot aan vriezen toe. Tijdens onderzoeken zijn gebieden bezocht waar de knoflookpad van bekend is, maar waar niets of slechts een enkel dier werd gehoord. En dat op meerdere avonden. Mogelijk dat dit ook zijn weerslag zal hebben op de voortplanting. In mijn ogen was het een beroerd jaar voor de knoflookpad!"

gewone pad

De gewone pad blijft een 'gewone' verschijning in de telgebieden van het meetnet. In maar liefst 164 telgebieden wordt hij waargenomen en gevolgd. Vorig jaar leek er nog een neerwaartse trend zichtbaar te worden. Maar nu lijkt hij zich hiervan te herstellen. De trend is nu 'stabiel' te noemen.

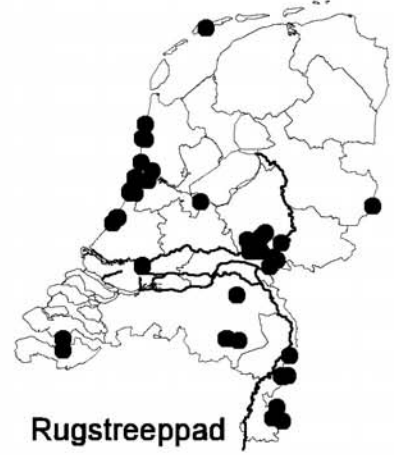
rugstreepad

Hoewel het aantal telgebieden met rugstreepad in het meetnet best aanzienlijk is (39 telgebieden, verspreid over een groot deel van zijn areaal), geeft de trend nog steeds een grillig beeld te zien. Op zich is dit niet verwonderlijk voor een soort als de rugstreepad die heel sterk op weersomstandigheden reageert. Toch lijkt 2003 niet zo'n denderend jaar te zijn geweest voor de rugstreepad. Mogelijk dat de mannetjes, net als bij de vroedmeesterpad, niet echt zin hadden om te roepen onder de warme en droge weersomstandigheden van afgelopen zomer. Ook het voortplantingssucces zal wel te wensen overlaten. De rugstreepad is een soort die zijn eieren bij voorkeur in ondiepe wateren afzet en die ontbraken veelal afgelopen zomer, of ze droogden gedurende het seizoen vrij snel uit. Zodat een groot deel van de larven de metamorfose niet gehaald hebben. De trend laat een "vermoedelijke afname" zien.

boomkikker

De boomkikker wordt op zijn belangrijkste leefgebieden in Nederland gevolgd. Helaas hebben we nog niet de gegevens van al deze leefgebieden binnen, waardoor de trend geen volledig beeld schetst van heel Nederland. Deze trend laat een vrij stabiel beeld zien, met een lichte nijging naar een "vermoedelijke toename". Dit beeld wordt onderstreept door Jan Stronks, die al jaren de boomkikkers in de Achterhoek monitoort. "Ook dit jaar was het weer een succesvol jaar voor de boomkikker in de Achterhoek. De mannetjes riepen, ondanks of dankzij de warme weersomstandigheden, zeer goed. In totaal werden er in 2003 in de Achterhoek 1343 roepende mannetjes geregistreerd op 89 verschillende koorplaatsen. Wel was het zo dat de voortplanting op diverse plaatsen mislukte, omdat een aantal wateren voortijdig droogviel. Groot voordeel hiervan is dat vissen en libellenlarven op die locaties even verdwenen zijn, waardoor komend jaar het voortplantingssucces wellicht weer beter is. Behalve dat er dit jaar dus mogelijk minder larven tot metamorfose kwamen, waren de juveniele boomkikkertjes ook wat lastiger te vinden. Normaal gesproken zijn die op het braamstruweel te vinden, maar door het droge en warme weer had het merendeel zich nu teruggetrokken in de minder overzichtelijke moeraszones."

heikikker

Met 43 telgebieden is de heikikker goed in het meetnet vertegenwoordigd. De trend laat een "min of meer stabiel" verloop zien. Desalniettemin zal de voortplanting van deze soort in 2003 niet erg succesvol zijn geweest. Veel van de waarnemers wisten te melden dat vanwege het snelle opdrogen van het voortplantingswater, zowel veel eiklommen als larven zijn opgedroogd. Ook was de start van het voortplantingsseizoen niet bepaald denderend. Maar, de piekmaand voor de heikikker, was heel erg droog (de tweede helft van maart viel er überhaupt nergens neerslag van betekenis), terwijl het kwik 's nachts regelmatig tot het vriespunt en daaronder zakte. Waarschijnlijk zijn veel dieren hierdoor niet eens aan voortplanting toe gekomen. Mogelijk dat zij komend seizoen de schade inhalen.

bruine kikker

Met 174 telgebieden is de bruine kikker de meest algemene soort binnen het meetnet. Ondanks dat de waarnemers over de bruine kikker dezelfde narigheid wisten te melden als bij de heikikker (slechte start seizoen, opdrogen eiklommen en larven), laat de trend een toch wat positiever beeld zien. Na een aantal jaren een vrij stabiel beeld te hebben vertoond, laat de abundantie-index in 2003 een "significant geringe toename zien. Het aantal dieren per vindplaats veranderd dus niet zozeer, maar het aantal vindplaatsen van de soort binnen het meetnet neemt dus wel licht toe. Toch zijn er vindplaatsen waar ook het aantal dieren lijkt toe te nemen. Zo wist Harry van Buggenum te melden dat in zijn telgebied, het IJzerbosch (L), de bruine kikker sterk lijkt te profiteren van het poelenplan wat natuurmonumenten hier uitvoert. Harry had in 2003 zelfs een nieuw Limburgs record: "*het grootste aantal eiklommen van bruine kikker in één poel, zo'n 2500...!!!*"

groene kikker complex

Ook de groene kikkers lijken het warme weer wel gewaardeerd te hebben. 2003 Was wederom een goed jaar voor dit soortcomplex. Op de 167 telgebieden waar deze soorten gevolgd worden werden zij weer goed waargenomen, waardoor de trend een "significant geringe toename" laat zien. Evenals in voorgaande jaren is het nog niet mogelijk gebleken om van de afzonderlijke soorten van het complex een trend te berekenen omdat het voor de meeste waarnemers ondoenlijk is om elke waargenomen groene kikker op soort te determineren. Wel gaan we komend jaar proberen of we van de poelkikker een aparte trend kunnen berekenen aan de hand van de 'complex'-gegevens in leefgebieden waar de poelkikker met zekerheid voorkomt. Hierover later meer.

Conclusie

Bij de analyse van de gegevens van het Meetnet Amfibieën uit 2003 kwamen een aantal dingen naar

voren. Eerst de methodische kant. De nieuwe indexen, zoals die hier zijn afgebeeld, laten veelal mooie stabiele lijnen zien, zonder een al te grillig verloop. Dat geeft ons het idee dat we methodisch gezien op de goede manier bezig zijn. Daarnaast bleek bij de statistische analyse ook nog eens dat standaardfouten bij een aantal soorten structureel veel lager liggen dan voorheen en dat daardoor ook wat meer significante ontwikkelingen naar voren zijn gekomen. Wat voor ons zeer bemoedigend is. Dan de conclusies wat betreft het afgelopen waarnemingsjaar. 2003 Was voor de meeste soorten amfibieën geen geweldig jaar wat betreft de weersomstandigheden. Het voorjaar begon erg slecht voor de vroege soorten, het was 's nachts koud en vooral erg droog. De paddentrek kwam dan ook nauwelijks op gang of begon erg laat, soms pas in april. Hetzelfde geldt voor het voortplantingsseizoen van de bruine- en heikikker. Desalniettemin is hiervan nauwelijks iets in de trends terug te vinden. Wel laten de trends van alle soorten watersalamanders een licht neerwaartse trend zien (overigens niet altijd significant), wat ons toch wel enigszins verontrust. De rest van het voorjaar en de zomer was erg warm en vooral erg droog, niet bepaald geschikt amfibieënweer. Heel veel voortplantingswateren vielen voortijdig droog, waardoor veel larven niet de tijd hadden om te kunnen metamorfoser. Mogelijk dat dit gevolgen heeft op de trends van de komende jaren. Daar staat tegenover dat vele wateren door dat opdrogen ontdaan zijn van predatoren van amfibieënlarven, zoals vis en libellenlarven. Dit zal het komende seizoen weer positief zijn voor het voortplantingssucces van de amfibieën. Mits het maar niet weer zo'n droog jaar wordt. Dus wat het netto effect van dit meteorologische extreme jaar zal zijn, moeten we afwachten. We houden het in ieder geval in de gaten.

